

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE
Glasilo Slovencev v Argentini

Leto LXXXIV | 21. maja 2025 - Buenos Aires, Argentina | Št. 7

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

65. OBLETNICA V CARAPACHAYU | *“Tam, kjer je ljubezen, tam je življenje” ...*

11. maja je bil za nas, Karapačajčane, poseben dan, saj smo praznovali 65-letnico našega doma. Slavje smo pričeli z dviganjem zastav in petje himen, nato smo se udeležili sv. maše, ki jo je daroval č.g. Franci Cukjati za žive in pokojne člane doma. Po njej smo na dvorišču postregli slanike in medico ter povabili navzoče, da si v prvem nadstropju ogledajo razstavo fotografij o zgodovini našega doma, ki smo jo pripravili nalašč za ta jubilej. Preko 120 slik na 9 panojih je bilo razporejenih po dejavnostih: začetki doma, družabnost, glasba, versko življenje, skavti, šola, folklorna skupina Maribor, mladina, gledališče. Nato so bili vsi deležni okusnega kosila v dvorani in ob napovedani uri smo pričeli s kulturnim programom.

Geslo, ki smo ga zbrali je »Ttam, kjer je ljubezen, tam je življenje« ... Najprej je spregovoril predsednik doma, Damijan Ahlin, ki je poudaril kako je važna složnost, kako je važno, da nadaljujemo z delom naših prednikov s ponosom in pogumom. Odpravnik poslov veleposlaništva Republike Slovenije v Argentini, g. Igor Šef, je poslal pismo in čestital za obletnico, ker se je ni mogel udeležiti zaradi referenduma na sedežu veleposlaništva. Predsednik Zedinjene Slovenije, Jurij Komar, je tudi izrazil željo, da bi dom rastel in se krepil.

Kot je običajno že kar nekaj let, smo podali

priznanje zaslužni osebi našega doma: obiskoval je slovensko osnovno šolo Josipa Jurčiča v Karapačaju in srednješolski tečaj Marka Bajuka. Bil je pri slovenskih skavti, pozneje je pri SFZ kot zastopnik Karapačaja postal predsednik centralnega odbora zveze, udeleževal se je predavanj dr. Milana Komarja. Zelo rad je sodeloval pri Karapačajskem odru, kjer se je najraje izkazal pri komičnih vlogah. Bil je tudi podpredsednik doma. Zadnja leta, ko nima več službenih obveznosti, je pa prisoten v odboru doma, in če le more pomaga pri delih, ki so vedno potrebna, a največkrat ostanejo prikrita in nevidna. Tik pred pandemijo pa je prevzel vlogo mežnarja in soferja. Skrbi za pripravo verskih obredov v domu in tudi za prevoz dušnih pastirjev, prej msgr. Jureta Rodeta, sedaj pa g. Roberta Bresta. To je Martin Jeretina.

»Tako je bilo, tako je«...je naslov prizora, katerega smo si skupno ogledali. Za idejo in režijo je poskrbel sam predsednik, Damijan Ahlin. Veseleogra se dogaja v sodobnem času v gostilni »Stari pisker« -ime po najstarejši gostilni na Štajerskem- nekje v Argentini, kateri lastniki so slovenski potomci.

Tisti »nekje« spada pod neko društvo, kjer se »vsi poznajo« -vendar ne vsi- in so kakor ena sama družina. Kot družina, društvo poimenujejo »dom«. Slučajno, eden izmed članov

pripoveduje drugemu od kod so pač njegove korenine in ker vsega ne ve, se zanima za rodbine ostalih članov in še posebno o nastanku doma, kjer iz sedanjosti gledajo v bodočnost. Tako, v sproščenem pogovoru, vsak pripoveduje lastne spomine: o nastanku doma, o igrah, ki so jih predstavili, o šoli, o glasbenem življenju, o skavti, o folklorni skupini, o raznih smešnih dogodivščinah. Duhovito predstavljen enourni prizor je večkrat privabil smeh gledalcev v dvorani. Nastopili so: Ana Tomšič, Ani Klemen Boltežar, Damijan Ahlin, Damian Lopez Pirc, Janez Žnidar, Jože Mokorel, Lučka Pirc, Maks Skarlovnik, Malena Cane Tomšič, Marija Skarlovnik, ter Veronika Samsa Mokorel; za luči in zvok je pa poskrbel Tomaž Ahlin. Prizor bo kmalu dostopen na youtube kanalu doma -tudi s podnapisi v španščini- za tiste, ki niste mogli priti na obletnico in bi ga radi pogledali. Splača se, saj boste veliko zanimivega izvedeli.

Člani odbora doma so predlagali, da letos, ob 65.letnici, podamo še eno zaslužno priznanje: je pesnik, pisatelj, prevajalec, publicist in igrlec, pisal je o filozofiji, o tehniki, najbolj pa o digitalnem in gospodarskem svetu. Izdal je že veliko knjig, prevedel še veliko več, zadnje delo je bilo prevod in izdaja življenjepisa Magdalene Gornik, je član folklorne skupine Maribor, gledališkega odseka, bil je pri pevskem zboru, kulturni referent pri Zedinjeni Sloveniji, blagajnik in podpredsednik Slovenske fantovske zveze, član skupine pevcev in ustvarjalcev komorne glasbe. Je sourednik revije Meddobje, napisal je nešteto člankov in razprav tako v Argentini kot v Sloveniji, kot poročevalec je sodeloval pri raznih časopisih v Sloveniji. Nekaj let nazaj je dobil Odlikovanje z zlatnikom, kot priznanje za delo na kulturnem in političnem področju ter domoljubnosti do Slovenije. V Argentini je tudi

dobil odlikovanje na državni ravni za pesniško delo -Mención de Honor torrente nacional de poesías-, v Karapačaju je bil kulturni referent, podpredsednik, sedaj je pa predsednik doma in hkrati tudi predsednik Slovenske kulturne akcije: to je Damijan Ahlin. Bil je presenečen in vesel ob podelitvi plakete.

Zahvalili smo se vsem ki so sodelovali pri obletnici: vsem, ki so bili v kuhinji, mladini, ki je stregla, tistim, ki so bili v baru, pri peki na žaru, pri vhodu, za šopke za goste, vsem, ki so bili na odru.

Slovinci smo majhen narod, a kljub majhnosti, zelo bogati. Cenimo in negujemo doto, ki so nam jo zapustili naši predniki. In to skušamo v domu v Karapačaju. Kot je napisal pisatelj Ivan Sivec: »Upanje nikoli ne umre, pa čeprav je večkrat temna noč...«

Naj bo to sporočilo za vsakega izmed nas: bomo složni, pomagajmo si med seboj, ne kritizirajmo po nepotrebnem, ne sojajmo ne da bi vedeli, kaj se resnično dogaja... Vsak naj pogleda sam vase in pomisli v čem lahko izboljša svoj odnos do bližnjega.

Zaključim z besedami letošnjega gesla: »Tam, kjer je ljubezen, tam je življenje«. In tukaj, hvala Bogu, imamo oboje!

Slovenski dom Carapachay

MLADCI IN MLADENKE POROČAJO

25. aprila, sprejem članov v Slomškovem domu ...

Srečanje in sprejem novih članov k organizaciji mladcev in mladenk se je začelo ob 20:30 v Slomškovem domu z uvodno molitvijo in blagoslovom otrok, ki sta ga vodila g. Robert in g. Franci. S tem smo večer začeli v duhu povezanosti, miru in hvaležnosti.

Po duhovnem uvodu smo si vzeli čas, da smo se med seboj predstavili in spoznali. Vsak je povedal nekaj o sebi, kar je pripomoglo k boljšemu razumevanju in ustvarjanju prijetnega vzdušja v skupini.

Sledile so družabne igre, ki so še dodatno spodbudile sodelovanje, smeh in prijateljsko povezanost med mladci. Dan smo zaključili z večerjo, po kateri je sledil prosti čas za pogovore, sprostitev in utrjevanje novih poznanstev.

... in v Našem domu San Justo

Kot je že običajno se tedenska srečanja mlad-

cev in mladenk v Našem domu v San Justu začenjajo po prazniku Velike noči. Zato smo se v petek, 25. aprila, srečali ob 19.30, da bi predstavili novo voditeljico Luciano in pogostili nove člane skupine Katjo, Lauro, Tatiano, Luca in Germana.

Imeli smo čas za razgovor in predstavitev, pozneje smo se igrali in nato večerjali okusne pice. Za posladek so animatorji pripravili, kot je že navada, torto z čokoladnimi piškoti in dulce de leche.

Kot zaključek srečanja smo se slikali, podarili novim članom majhno sladkarijo in se pogovorili o idejah, željah in dejavnostih v letošnjem letu. Tako smo leto začeli in se z veseljem dobimo v domu ponovno vsak petek.

26. aprila, srečanje na Slovenski Pristavi

V soboto, 26. aprila smo mladci in mladenke imeli skupno srečanje na Pristavi ob 19.30, po pouku na srednješolskem tečaju. Vabljeni so bili novi člani iz 8. razreda in ostali mladci do 4. letnika. Ko smo prišli na Pristavo so nas voditelji lepo pozdravili! Skupaj z g. Robertom Brestom, ki nas je obiskal in blagoslovil, smo molili, da bi se lepo imeli med nami! Razdelili so nas po skupinah, da smo začeli z igrami. Za prvo igro smo tekmovali v hitrosti, spretnosti in potrpežljivosti, pozneje smo imeli skrivalnice in igro za osmošolce, da smo veselo vključili

nove člane! Veliko smo se zabavali in smejali!

Kasneje smo si ogledali kratek video zadnjega potovanja v Tandil 2024, kjer smo oživeli lepe in nepozabne trenutke našega taborjenja! Večerjali smo hamburgerje in zelo okusen chipa, ki jih je pripravila Laura, nova članica naše skupine. Imeli smo prosti čas in za konec smo se poslovili od animatorjev, ki so se zadnjic udeležili srečanja skupine Mladcev in Mladenk. Veseli smo velikega števila mladcev, nad 50 nas je bilo! Voditelji so se tudi v velikem številu udeležili.

Lepo je bilo to skupno srečanje!

27. aprila, sprejem članov na Pristavi

V nedeljo, 27. aprila, smo imeli na Pristavi sprejem novih članov: skupini sta se pridružila Boštjan Zarnik in Fran Oblak. Sprejem smo začeli po sveti maši z zajtrkom. Predstavili smo se, igrali v učilnici, da bi se bolje spoznali, nato pa smo nadaljevali na igrišču bolj aktivne igre.

Ob koncu smo imeli nalogo, da bi se po Pristavi slikali z raznimi navodili, kakor na primer »slika mora imeti nekaj zelenega« ali »slikaj se z osebo starejšo od 60 let«.

Imeli smo se lepo skupaj in zelo smo veseli, da smo se lahko zopet dobili na Pristavi!

Izlev v Parque de la Costa: zagotovljena zabava

Končno je prišel dan katerega smo že dolgo pričakovali, ki so nam ga voditelji že dolgo

obljubili. V sredo, 2. aprila, nas je zgodaj zjutraj čakal kombi pred Domom. Tati, Valen, Laura, Tanja, Kati, Marko, Tomaž, Martin, in jaz smo nestrpni čakali, da vstopimo. Mile, naša nova voditeljica Luča in Ivan pa so nas prenašali celo pot. Med potjo sta se nam pridružila Anne in Mati (ker živita blizu parka).

Prispeli smo v »Puerto de frutos« kjer smo si ogledali vse obrti. Pred reko Lujan smo kosili dobre sendviče, naredili prebavo in se odpravili do veselja. Tako smo prišli v Parque de la Costa. Dali so nam zapestnice in smo vstopili. Spravili smo se na veliko »montañas rusas« in hiše strahu, kjer smo se RES ustrašili. »Péndulo« je ime igri ki je zame in za večino najboljša v celem parku, drugi pa je ne bi nikoli več izbrali.

Po dolgem zabavnem dnevu smo se zadovoljni in utrujeni vrnili v Dom. Zame je bil to najboljši izlet, odkar sem pri Mladenkah.

Sara Modic

Mladci in mladenke - Naš dom San Justo

MLADINSKI ŠPORTNI TURNIR

Kot vsako leto smo v Slovenski Vasi praznovali športni turnir 1. maja.

Začeli smo s pripravo, nakupovanjem in organizacijo že nekaj tednov prej in upali smo, da bi se ga veliko mladih udeležilo. Tisti četrtek smo že zgodaj prišli v Dom. Pospravili smo in dokončali vse, kar je manjkalo.

Tekmovanji sta začeli ob desetih zjutraj. Letos se je, tako pri nogometu, kot pri odbojki vpisalo pet ekip. Finale odbojke sta igrala San Justo in Ramos in zmagovalke so bila dekleta iz San Justa. Zmagovalci nogometnega turnirja, so tudi bili fantje iz San

Justa, potem ko so ekipo iz Ramosa premagali po enajstmetrovkah. Kot vsako leto so nogometno tekmo odigrali tudi starejši in tisti, ki že ne pripadajo mladini in radi igrajo nogomet.

Na razpolago smo imeli okusno pecivo in opoldne so bili naprodaj hamburgerji in bondiola na žaru. Po tekmovanjih pa smo imeli prosto in smo postregli s picami.

Sončno vreme je pomagalo, da sta se tekmovanji vršila v prijetnem vdušju.

Zelo smo hvaležni, za pomoč in da se je toliko ljudi pridružilo in preživelo tako lep dan z nami.

Hladnikov dom

SPREJEM NOVIH ČLANOV

Mladina Našega doma

Že ni novica, da mladi iz San Justa radi izkoristimo katerikoli vzrok za druženje, zabavo, okusno hrano in razgovor. V soboto, 3. maja, je bilo prav tako, ko smo z velikim veseljem izrekli dobrodošlico letošnjim novim članom. To so: Mari Čop, Mile Etcheverry, Sara Modic in Martin Altini.

Srečali smo se v Našem domu okoli 20. ure in najprej skupaj pripravili prostor za večerjo. Medtem ko so pridne roke pekle asado na žaru ter pripravljale solato in krompir, smo ostali tekmovali pri raznih igrah, ki so jih pripravili športniki. Mari, Mile, Sara in Martin so se izkazali v hitrosti, spominu in splošnem znanju. Po tem trenutku skupnega razvedrila smo že

z lačnimi želodci sedli k mizi. Sedež za večerjo smo tokrat izbrali na drugačen način: na vsakem stolu je bil plakat z neko osebno lastnostjo - kdor najde lastnost, ki ga opiše, se lahko tam usede. Po odlični hrani smo tudi imeli sladoled za posladek!

Končno smo skupaj vse pospravili, nekateri še nekaj časa igrali truco in se nato vrnili v svoje domove. Tako smo zaključili prijeten večer.

Z veliko odgovornostjo in ljubeznijo sprejemamo izziv, da novim članom pomagamo in jih spremljamo na poti, ki se zanje letos začena. Mari, Mile, Sara in Martin, dobrodošli med nami!

Mladina Našega doma

OkrOgle OBLETNICE

Vilko Čeč (1903 - 1975)

Pred 50 leti, 19. maja 1975, je v Buenos Airesu umrl Vilko Čeč, požrtvovalni tiskar slovenskega katoliškega tiska, lastnik tiskarne "Vilko", mecen slovenskega tiska v Argentini ter slovenskih organizacij in društev.

Vilko Čeč se je rodil 25. decembra 1903 v Radečah pri Zidanem mostu. Po končani osnovni šoli je vstopil v škofove zavode sv. Stanislava v Št. Vidu, kjer je bil sošolec bodočih monsignorjev dr. Alojzija Odarja in Janeza Hladnika. Po končani nižji gimnaziji je vstopil v Jugoslovansko tiskarno - podjetje svojega polbrata Karla Čeča - ter se predal tiskarski umetnosti, kateri je ostal zvest do smrti.

V Jugoslovanski tiskarni je s pridnostjo in sposobnostjo od ročnega in strojnega tiskarja prišel v upravo in dosegel mesto prvega faktorja (vsakemu oddelku - ročna stavnica, strojna stavnica, tiskarski stroji, rotacijski stroji, litografija, bakrotisk, offset in klišarna - je načeloval strokovni uslužbenec, imenovan faktor, šef vseh teh vodij pa je bil Vilko Čeč). Jugoslovanska tiskarna je imela sloves v vsej Srednji Evropi.

Vilko je deloval tudi v raznih katoliških organizacijah in bil delaven član Orlov. Svojega narodnega in katoliškega prepričanja ni nikoli zatajil, zato se je po drugi svetovni vojni odločil za pot v begunstvo, njegova žena pa je s sinom in hčerko ostala v Sloveniji.

Po prihodu v Argentino je kmalu dobil zaposlitev kot linotipist v tiskarni Cordoba, last slovenskih predvojnih naseljencev. Po nekaj letih se je osamosvojil in najel prostore za lastno tiskarno v središču Buenos Airesa. Vse slovenske založbe in tudi posamezniki, ki so tiskali svoje publikacije v tujih tiskarnah, so se zatekli v Vilko tiskarno, kjer je bilo več slovenskih grafičnih delavcev.

Leta 1956 je družini uspelo zapustiti Slovenijo in se mu pridružiti v Argentini, kar je za Čeča pomenilo veliko pomoč, saj se je sin Janez že v Sloveniji izučil grafične obrti. Od tedaj je tiskarna doživela velik razmah. Poleg Slovencev so začeli v tej tiskarni tiskati svoje publikacije tudi Hrvati, Srbi in Nemci.

Od slovenskega tiska so se tiskali (nekateri se tiskajo še v sedanjosti): Svobodna Slovenija, Zborniki Svobodne Slovenije, Duhovno življenje s priloženo Božje stezice, Oznanilo, Tabor, Vestnik, Smer v slovensko državo. Mnogo slovenskih knjig je bilo natisnjenih v tej tiskarni, med njimi pa ima posebno mesto monumentalno delo: slovenski prevod argentinskega epa Martin Fierro.

V jutru 3. maja 1975 je Vilko sredi dela pri stavnem stroju omahnil: zadela ga je možganska kap. Umrl je 19. maja 1975, pokopan je na pokopališču Flores v Buenos Airesu.

Njegovo delo in vodstvo tiskarne je najprej prevzel sin Janez, danes tiskarno "Vilko" vodi njegovi vnuki Marko, Matjaž, Lučka in Milena.

Pripravil: Jože Jan

Viri: Svobodna Slovenija, Zbornik Svobodne Slovenije, Duhovno življenje

KNJIŽNI SEJEM, OBISK JANE PUTRLJE SRDIĆ, PREVODI IN ŠE ...

Aprila in maja t. l. so bili v Argentini predstavljeni trije novi prevodi iz slovenščine, in sicer Cvetje v jeseni Ivana Tavčarja, Po celi ravnini pod nebom Jane Putrle Srđić, oba v prevodu Julie Sarachu Vodopivec, ter Sanje v drugem jeziku Braneta Mozetiča, ki ga je prevedel Eugenio López Arriazu, predstojnik katedre za slovanske književnosti na Univerzi v Buenos Airesu. Zanimivost romana Putrle Srđić je, da se dogaja tako v Sloveniji kot v Argentini, in sicer v Buenos Airesu in Patagoniji.

Jana Putrle Srđić je pred leti že bila v Argentini. Tokrat se je predstavila ne samo v Buenos Airesu temveč tudi v Córdoba, v Buenos Airesu celo na dveh prizoriščih.

Najprej je gostovala na Filozofski fakulteti v okviru lektorata slovenščine profesorice Tjaše Lorbek, kjer je Julia predstavila omenjene prevode ter Jano, s katero sta skupaj brali odlomke romana Po celi ravnini pod nebom v obeh jezikih. Na koncu so sledila še vprašanja navzočih.

Nato se je predstavila tudi na Knjižnem sejmu, ki je eden od pomembnih kulturnih dogodkov v Južni Ameriki, in to celo trikrat. Na dogodku LGBT+ ter na stojnici Evropske unije se je bralo tako pesmi in odlomke njenega romana Por toda la llanura bajo el cielo v Julijinem prevodu kot tudi Mozetičevega Sueños en otra lengua. Branje je popestrila Ximena Villaro, ki je uglasila nekaj Janine poezije – seveda v kastiljščini. Polega tega se je Jana predstavila tudi na pesniškem festivalu v okviru sejma, in sicer 3. maja, s čimer je sklenila svoj obisk v Argentini. Gostovanje je organizacijsko in finančno med drugimi podprlo slovensko veleposlaništvo, na stojnici EU je Igor Šef imel kratek govor.

Kako je bilo v Córdoba, nam pa poroča profesorica Maja Kračun, ki vodi lektorat slovenščine na tamkajšnji Katoliški univerzi:

»Srečanja s slovenskimi umetniki so vselej dragocena izkušnja za vse, ki se učijo slovenščino. V ponedeljek, 28. aprila, je pesnica in pisateljica Jana Putrle Srđić gostovala tudi na lektoratu v Cordobi. Na Katoliški univerzi (UCC) je prebirala svojo poezijo in tudi odlomke iz romana Po celi ravnini pod nebom. Razvil se je zanimiv pogovor s študenti, ti so avtorico med drugim spraševali o ustvarjalnem procesu, odločitvi za pisanje proze po več pesniških zbirkah in o njenih izkušnjah z Argentino. Dogodek so omogočili JAK, Veleposlaništvo RS v Buenos Airesu in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik.«

Na stojnici Evropske unije na sejmu so potekali še drugi dogodki pod geslom »EUROPA SE LEE / LA CULTURA NOS ACERCA« oz. EVROPA JE BRANA / KULTURA NAS ZBLIŽUJE. 6. maja je odlično predstavila slovenski jezik Tjaša Lorbek. Med številnimi prisotnimi jih je kar nekaj tudi aktivno sodelovalo v vprašanji in odgovori na Tjašina vprašanja.

Tej je isti dan sledila še ena predstavitev, in sicer Viktorja Sulčiča. Izdana je bila knjiga z naslovom »HISTORIAS COMUNES entre europeos y argentinos« oz. SKUPNE ZGODBE med Evropejci in Argentinci, ki sta jo uredili Liliana Gotlib in Estela Ansaldi (slednja je bila pred leti tudi organizatorica dni frankofonije na trgu San Martin, na katerih je vedno sodelovalo slovensko veleposlaništvo). Pogovor je potekal med Estelo in Nicolasom Sulčičem, vnukom velikega arhitekta. Veliko je znal povedati, tudi o slovenstvu svojega deda in njegovih delih. Tudi ta dogodek je bil dobro obiskan.

Rok Fink

Lektorirala: Tjaša Lorbek

“SLOVENIJA, TUKAJ SEM!” | Slavnostna akademija v Ljubljani

V zgodovinski dvorani Slovenske filharmonije se je v soboto, 10. maja, vršila slavnostna akademija “Slovenija, tukaj sem!”, ki so jo v organizaciji Izseljenskega društva Slovenija v svetu pripravili potomci Slovencev, ki so pred 80 leti morali zapustiti svojo domovino ter oditi v izseljenstvo.

Anja Katarina Kocmur, vnukinja izseljencev, je tako napisala spremne besede v programski knjižici akademije:

“Letošnje leto zaznamuje pomembna obletnica – mineva 80 let od konca druge svetovne vojne, ko so se številni Slovenci zaradi revoluci-

onarnega nasilja znašli pred težko odločitvijo – ostati in tvegati življenje ali zapustiti domovino in oditi v neznano. Odšli so z bolečino, a hkrati z zaupanjem v srcu.

Slovenska beseda je ostala živa. Slišala se je po domovih, šolah in cerkvah. Poezija in pesem sta postali most med domom, ki so ga zapustili, in svetom, ki jih je sprejel. Nastajale so nove skladbe, novi verzi, ki so izhajali iz ljubezni do domovine, ki je nikoli niso nehali nositi v srcu.

Danes, po osmih desetletjih, njihovi potomci ponovno stopajo na slovenska tla. Ne vračajo se kot tujci, temveč kot sinovi in hčere naše zemlje. Vračajo se domov – tukaj so!

Slavnostna akademija Slovenija, tukaj sem! je poklon tako našim prednikom, ki so za ceno svojih življenj branili dom, kot tudi vsem, ki so danes tukaj in trdno stojijo na slovenskih tleh.

V dvorani Slovenske filharmonije bodo nocoj zazvenele melodije, ki so generacije Slovencev spremljale v tujini, in verzi, ki so nastajali v hrepenenju po domovini. S pesmijo, ki je preživela

čas in razdaljo, proslavljamo neomajno zvestobo in pripadnost slovenskemu narodu, ki nikoli ni ugasnila.”

Uvodni del akademije je bil slavnostni nagoovor, ki ga je podal prof. dr. Andrej Fink in ga posebej objavljamo v celoti.

Sledil je pester program, ki je - po zasnovi Anje Katarine Kocmur in Marcosa Finka in pod vodstvom pesnika in profesorja umetniške besede Toneta Kuntnerja - v prepletanju pesmi in recitacij pokazal majhen a reprezentativen del kulturnega ustvarjanja Slovencev v izseljenstvu.

Recitacije priznanih pesnikov in pisateljev (Ivan Korošec, Zorko Simčič, Tone Kuntner, Andrej Fink, Tone Rode, Janez Kačar, Frančiška Reja, Gregor Mali, Martin Mizerit, Mirko Kunčič in Vladimir Kos - pogrešal sem pa recitacijo Tineta Debeljaka in kratko misel prof. Milana Komarja) so podali recitatorji Tomaž in Martin Rode, Sonja Avguštin Čampa, Angelca Podržaj Miklič, Santiago Gaser, Andrej Žnidar, Mariana

Rožanec Žnidar, Julia Cerar, Anja Katarina Kocmur in Pavlinka Korošec Kocmur.

Poleg Mladinske vokalne skupine Glasbene matice Ljubljana (pod vodstvom dirigentke Irme Močnik) sta se predstavila še Mendoški oktet (dirigent Diego Jesús Bosquet) in Mešani pevski zbor argentinskih Slovencev v očetnjavi, ki se je pod vodstvom dirigentke Mariane Cecilie Grohar zbral prav za to priložnost. Nastopili so tudi solisti: mezzosopranistka Bernarda Fink, basbaritonist Marcos Fink, baritonista Ivan Andrés Arnšek in Lucas Somoza Osterc, tenorist Andrej Rustja, violinistka Mojca Jerman in pianist Ivan Vombergar.

Za zadnjo - in najbolj ganljivo - točko smo vsi zbrani zapeli Kremžarjevo “Slovenija v svetu” in s ponosom ponovili “Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te s seboj, kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam si, Slovenija!

[Tukaj povezava na posnetek](#)

Jože Jan

“SLOVENIJA, TUKAJ SEM” | Andrej Fink

Spoštovane gospe! Cenjeni gospodje!

Živimo v dneh, ko praznujemo 80-letnice. Pred 80. leti se je končala Druga svetovna vojna. Iz vojaškega vidika naj bi tako nastopil zaželen mir, svoboda in veselje. V zahodni Evropi se je začelo novo življenje. V srednji in vzhodni pa namesto prave svobode prigrabitve oblasti od strani temnih sil komunistične ideologije in Partije, kar je pol stoletja zaznamovalo zgodovino celine s Hladno vojno. V Sloveniji se je nadaljevala že med vojno začeta revolucija. V Evropi je bil premagan nacistični totalitarizem, fašističnega je bilo konec skoraj dve leti prej. Konec je bilo ene morije, začela se je druga. Zavladal je tretji totalitarizem, ki je potem vladal skoraj pet desetletij do tkim. padca Berlinskega zidu.

Dogodkov, ki se jih, zvesti resnici, moramo danes spominjati je torej več. V slovenskem merilu, ki nas danes zanima, se spominjamo 80-letnic genocida nad lastnim narodom; začetka totalitarne vladavine v naši domovini; zato, odhoda tisočev Slovencev v tujino; pričetka največje slovenske diaspore-razpršitve po svetu, ki se je potem desetletja na različne načine nadaljevala, in še mnogo drugih s tem povezanih.

Nekaj tisoč Slovencev se je lahko pred 80 leti komaj izognilo nasilju, ki je hotelo ugonobiti tudi nje. Prve dni maja 1945 so se zato umak-

nili iz domovine v upanju, da se bodo relativno kmalu lahko vrnili. Povojni poboji in rodomor so jasno sporočili, da bo to nemogoče. Železna zavesa, ki je takrat padla nad Evropo in jo rezdelila, je bila tudi za Slovenijo neprodušna, tako v fizičnem kot v moralnem obsegu. Če so pozneje bile meje pri nas formalno za malenkost bolj odprte, se je pa totalitarna kontrola in moreč pritisk kazal na vseh področjih.

Odhajajoči so s seboj odnesli kar so tedaj imeli: komaj življenje, pa srčnost, slovenske vrednote, katoliško vero in vsestransko krepkost. Zunaj geografskih meja so z njimi lahko ohranjali in ohranili zvestobo domovini. V tej zvestobi preko grobov in trpljenja so bili in smo še danes ustvarjalni. Hoteli so nas uničiti, pa nas niso mogli. Po 80 letih se sadovi te majhne skupnosti še vedno javljajo in kažejo svojo vitalnost in jo še bodo. Po 80 letih se sinovi in vnuki tistih, ki so jim stregli po življenju, na poseben način “vračamo” v Slovenijo s slovenskim jezikom, s slovenskim srcem, s slovensko mislijo, s slovenskim navdihom. Iz sosledja to pomeni, da so nekdanj odhajajoči bili na pravi strani duhovnega razvoja slovenskega človeka in družbe. To je pa očitno tudi, ko gledamo skozi desetletja trajajoče poskuse revolucionarjev izpred 80-ih let, ki so ves ta čas ideološko izkrivljali in pohabljali vse mo- goče dogodke iz naše preteklosti. Ne nazadnje

je to razvidno tudi iz pomanjkanja kakršne koli poznejše ustvarjalnosti. Še danes so zablokirani v revolucionarni miselnosti in iz nje ne morejo. Režim, ki je trajal 46 let, je bil predolg, pa vendar z vidika zgodovinskih dimenzij k sreči kratkotrajen. Da je bil sistema ves čas protinaroden je najboljši dokaz v napadu, ki jo je osamosvojena Slovenija doživela leta 1991, ko je totalitarna diktatura s pomočjo domači sodelavcev, še zadnjič hotela streti slovensko demokracijo in samostojnost, za katero se je narod nedvoumno izrekel na Plebiscitu z 88% večino. Tudi to govori o prej omenjeni pravi strani. Obe vrednoti sta bili temelj našega vztrajanja v diaspori, kjer smo ves čas ob intenzivnem delu upali proti upanju in končno po dolgi noči dočakali dan.

Danes lahko govorimo predvsem o moralnih dimenzijah obletnice. Prešeren se je v svojem času vprašal: “Kdo zna noč temno razjasnit, ki tare duha. Kdo ve kragulja odgnati, ki kljuje srce, od zore do mraka, od mraka do dne,...”. Kragulja je odgnal ptič Feniks, ki se je iz pogorišča izpred 80-ih let in iz žerjavice, ki je desetletja tlela pod pepelom dvignil in poletel nad vso Slovenijo. Danes se ta razpon med smrtjo in prihodnostjo, med nekdanjim trenutnim porazom in desetletja trajajočem svitanju današnje moralne in vsestranske zmage kaže na poseben način in ga nepristranski opazovalec

ne more prezreti. Slovenija se je v polstoletju nepopisnega trpljenja prekalila, živela pa je v srcih doma trpečih in zunaj živečih zvestih sinov in hčera, ki so zanjo darovali vsak trenutek svojega življenja.

Ko se ob osmem desetletju oziramo na to prehojeno težko pot se mora najprej glasiti zahvala našim prednikom za v tujini posredovano domovinsko ljubezen, vero in zgled. Predvsem za zgled zvestobe preko vseh preizkušenj in krivičnih obtožb. Naj gre pa zahvala tudi vsem deželam, med njimi predvsem Argentini, Združenim državam Amerike, Kanadi in Avstraliji, ki so nas sprejele in nam omogočile svobodno življenje in ohranjanje slovenskih vrednot. Med njimi gre posebna zahvala Argentini, ki je edina sprejela velike družine s starimi starši vred, ki so nam bili važna povezava s preteklostjo. Prav starejši so omogočili, da med nami ni bilo pogubnega medgeneracijskega reza in je bil tako omogočen zdrav pogled naprej na podlagi izročil iz preteklosti. Spoštovani! Še naprej bomo ohranjali in gojili oživljajoče in osvežujoče slovenske vrednote, ki prihajajo iz daljnih časov ustoličenja koroških vojvod in pokristjanjenja. Z Gregorčičem nenehno prosimo: “...Bog, čuvaj domovino mojo!”. Tu pod Triglavom pa s svojo dejavno navzočnostjo zagotavljamo: Slovenija, tukaj sem, tukaj smo!

V SVOBODNI SLOVENIJI pred 30 leti

ZAČETEK BEGUNSTVA

števila XVI - 11. 05. 1995

Vsak človek je navezan na svoje korenine: na svoje starše, rod, zemljo in narod. V ta okvir je postavljen od rojstva, tu živi in deluje, tu je njegov dom. In če se mora ločiti od vsega tega, mu ni lahko. Tudi če gre stran prostovoljno, gre nerad in se vedno povrača v svoje rodno okolje, vsaj v spominih in željah. Domovina ali očetnjava zanj nista prazni besedi. Še huje pa je, če je kdo prisiljen, da zapusti domači kraj, dom in ves kulturni krog, ki mu je dajal živeti v duhu in telesu.

Pred petdesetimi leti je zadela nas in naše neposredne prednike taka življenjska tra-

gedija. Pred — ne vojaško, ampak politično zmago partizanov ali bolje komunistov v Sloveniji smo si morali reševati gola življenja z begunstvom.

Imeli smo prav: zgodovina kaže, kaj se je večinoma zgodilo s tistimi, ki so ostali doma: veliko jih je bilo pobitih, še več zaprtih leta in leta, največ šikaniranih desetletja. Niso imeli bodočnosti, niso imeli svobode. Na ugovor, da so domobranci pobili komunistični rablji, čeprav so bežali, vemo, da so pobili tudi veliko domobrancev, ki so ostali doma, ali pa so jih „amnestirali« in pozneje pobili ali zaprli, druge

pa popolnoma zlomili. Vseeno so se rešili skoraj vsi civilni begunci in nekaj preostalih borcev. Vsi ti smo nadaljevali težko usodo begunstva, a vsaj svobodno, pokončno in s polnim upanjem na preživetje, pozneje na normalno življenje, sicer v tujini ter na neovirano ohranitev naših slovenskih vrednot. Končno smo dočakali tudi nekaj, za kar nismo verjeli, da se bo zgodilo tako kmalu, čeprav ni še tako, kot bi si želeli: to je zlom komunizma v Sloveniji.

Begunstvo je počasi preraslo v izseljenstvo, pgnali smo korenine po širnem svetu v plodni zemlji svobode in dobrih ljudi, povezali smo se z raznimi narodi in njih kulturo ter značajem. Ostali smo zvesti slovenskemu duhu, a smo sprejeli primerno

bogastvo novega sveta.

Danes se spominjamo prvih začetkov našega odhoda iz domovine — težke karavane družin in vojakov, ki so se pomikale na Koroško, da se izognejo divjanju komunistov, kakor smo prav slutili, da se bo dogodilo. Brez denarja, brez doma, vrženi v svet in gledani postrani, smo vseeno zmagali. Nismo se zlomili niti v najtežjih trenutkih, ko smo zvedeli za poboje naših dragih. Moč v pravilno delovanje med revolucijo nas je hrabrila in božja previdnost nas je odločila za seme, ki je bilo vrženo široko v veter, pa je našlo blaga tla in poganja zdaj že petdesetletni sad.

TD

LJUBEČA ODGOVORNOST DO DANOSTI

Prispevek je bil predstavljen na 6. Mednarodni konferenci Vzgoja za ljubezen do domovine in države, ki jo je organiziralo Društvo katoliških pedagogov Slovenije 23. novembra 2024.

POVZETEK

Kot otrok dveh domovin opisujem svojo pot, ki je začela v Buenos Airesu in se nadaljuje v Sloveniji. Obdarovana z bogastvom obeh kultur ob izjemnih starših, slovenski skupnosti in učiteljskem poklicu sem izoblikovala svoj odnos do danosti.

Ključne besede: danosti dvojezičnost ljubezen odgovornost vrednote

UVOD - V LJUBEZNI ZDRUŽIL CELICI SI STARŠEV ¹

»Semena sem nosil s seboj še od doma... počasi so oživila in se privadila in dolgo zatem so se prikazali cvetovi: lepi, čudežno drugačni - atlantsko slovenski...« (France Papež, Kot pri Semiču 1924 - Buenos Aires 1996, Nekaj rož²)

Tako kot pesnikove rože, so tudi moja semena prišla s severne celine.

Ata Janez, najstarejši otrok Jerebove družine, doma iz zadnje vasi pod Krvavcem, po imenu Grad v Cerkljah na Gorenjskem, je bil pri šestnajstih letih vpoklican v nemško vojsko.

Mami Lojzka, najmlajša Urbančičeve družine s Čateža pod Zaplazom, je pri devetih letih izgubila dom, ker so jim ga partizani požgali.

Oba, ata in mami, sta bila v begunskih taboriščih v Italiji in prišla leta 1948 v Buenos Aires. Tam sta se spoznala in se poročila januarja 1955. Petim otrokom, od katerih sem jaz najstarejša, sta bila ljubeča starša. Dve sestrici sta že v večnosti, tako kot onadva.

MI DAL SI LUČ, MI DAL SI HREPENENJE

Za vse nas je bila prva beseda slovenska. V njej smo se pogovarjali, peli, molili. Predvsem ata je zelo rad pel. Večkrat smo peli med desetkami rožnega venca.

S štirimi leti sem začela obiskovati sobotno slovensko šolo Franceta Balantiča v San Justu (v predmestju Buenos Airesa), kjer so tudi ostali govorili samo slovensko.

Španščina je prišla na površje šele z vstopom v obvezno argentinsko šolo pri šestih letih. To, da nisem ničesar razumela, me sploh ni obremenjevalo. Nimam v spominu, kdaj je prišlo vame razumevanje španščine. Od začetka šolanja naprej pa sem stalno prevajala v obe smeri. Dogodke, ki so se odvijali doma, sem morala sošolcem in učiteljem povedati v španščini, šolske zadeve pa atu, mami, bratu in sestrama v slovenščini.

Med tednom smo hodili v argentinsko šolo, ob sobotah pa v slovensko.

Naša mami si je želela biti učiteljica in nas je veliko lepega naučila. Imela je res posebne prijeme. Vse štiri otroke je prepričala, da nima časa za branje. Rekla je, da si zelo želi brati, pa ne more z goro perila za likanje, pa s posodo, in mi smo ji brali na glas. Vsak svojo knjigo. Enkrat je bilo v španščini, drugič v slovenščini. Pa ne za kazen, o ne. Niti ne, ker so v šoli tako rekli, ali pa, da bi bili dobri učenci, pohvaljeni. Prosil nas je, da, če bi slučajno vmes kaj prebrali sami, naj bi ji potem to poročali, da ne bi bila za kaj prikrajšana. Prepričani smo bili, da delamo naši dobri, zaposleni mami uslugo. Z veliko mero ljubezni in potrpljenja nas je mama poslušala in občasno tudi popravljala. Nismo vedeli, da smo se s tem učili. Na kakšen originalen,

nevsiljiv, ljubeč način nas je uvedla v svet knjig.

Naš ati je vedno občudoval mamino delo pri naši vzgoji. Zdelo se mu je neverjetno, da je imela tako pedagoško naravnanost.³

Brata Janeza je navdušila Pika nogavička, zase pa ne bi znala povedati, katera knjiga, saj so mi bile vse ljube. Ko sem bila v zadnjem razredu osnovne šole, sem lahko pomagala v knjižnici. To mi je bilo v veliko veselje! Požirala sem knjige. Lotila sem se tudi zahtevnejših. Spominjam se Mauserjeve trilogije *Ljudje pod bičem*, ki je ena takih.

Z vstopom v argentinsko šolo je tudi španščina dobila svojo domovinsko pravico pri nas. Doma nismo govorili v španščini, a vrivale so se interference in kalki. Mami pa jih je skrbno, ljubeče in vztrajno popravljala. Nekaj primerov: v šoli smo delali telovadbo (špansko dobesedno *hacer gimnasia*. Glagol delati s samostalnikom uporabljamo za marsikaj, npr. ukvarjati se z gledališčem=*hacer teatro*). Mami je rekla: "Telovadba je že narejena, niste je delali, telovadili ste". *Rokav je odšit je popravila s sparan je*. (Špansko glagol *coser=šivati*, ko uporabimo še predpono des pomeni, da ni zašit).

PREVETRI UM MI, NAJ BO KOS IZZIVOM

Vrednote slovenskega sveta sta mi najprej posredovala starša, potem šola in slovenska skupnost.

Ko sem bila stara osem let in pol, se je rodila najmlajša sestra Lučka. Takrat sem kot najstarejša pomislila, da mora biti naš jezik še lepši ob njenem prihodu in smo zavestno črtali nekaj tujk (flačka, šalčka, šefla) in jih zamenjali s stekleničko, skodelico in zajemalko.

Kot marsikoga so tudi mene močno zaznamovali s svojo pozitivno življenjsko držo, poleg staršev in stare mame še mnogi dobri ljudje. Pri šestnajstih letih me je moja prva učiteljica povabila, da sem vstopila v vrste teh, ki poučujejo v slovenskih sobotnih tečajih. Dolgo v noč sem se pripravljala na pouk. Iz Slovenije sem dobivala Cicibane in iskala vsepovsod gradivo. Povezave s Slovenijo so bile takrat le na osebni ravni.

Čeprav sem se navduševala nad matematiko in fiziko, sem se v zadnjem letniku srednje šole odločila za študij španskega jezika in primerjalne književnosti. Vpisala sem se na buenosaireško državno univerzo. Smola. Bilo je leto hudih pretresov. V prvem letniku smo imeli le strogo politične predmete, a o literaturi ne duha ne sluha. Fakulteto so zaprli in leto je bilo izgubljeno. Naslednje leto sem se vpisala na Katoliško univerzo. Tam sem bila dve leti. Medtem sem začela poučevati na Slovenskem srednješolskem tečaju (ob sobotah popoldne) slovensko književnost, dopoldne pa v osnovni šoli. Zaupanje, mentorstvo in pomoč starejših profesorjev (kot so bili msgr. Anton Orehar, dr. Marko Kremžar, g. Pavle Rant, g. Bine Magister, g. Franci Markež) so dosegli, da so padli zadržki in sem zmogla razvijati svoj jezikovni in pedagoški potencial z namenom, da ga posredujem učencem in dijakom.

Pomanjkanje formalne slovenske izobrazbe sem nadomestila z navdušenjem, energijo, z odgovornostjo in nenehnim branjem in izpopolnjevanjem. Fascinirana sem bila nad Toporišičevo slovnico, pa nad pesniki kot so Minatti, Pavček, pa nad romani Rebule.

Po dveh letih sem se odločila, da prekinem študij. Uživala sem z otroki in sem hotela poslati učiteljica. Še med študijem sem dobila

službo v šoli, kjer sem opravljala pedagoško prakso. Bila sem presrečna. Nadomeščala sem učiteljico jezika v zadnjem razredu.

Ko sem postala učiteljica, sem spoznala, da sem res dosegla svoj cilj. Mogla sem poučevati otroke, a še vedno me je nekaj vznemirjalo. Vrnila sem se k prvi ljubezni, k hispanistiki. Obenem pa sem hodila v službo.

Eno leto sem poučevala vse predmete v petem razredu, eno leto sem učila glasbo vse razrede in imela šolski zborček, eno leto sem poučevala glasbo v vrtcu, potem pa vsa leta (do diplome) jezik v zadnjih razredih osnovne šole.

Rada sem hodila v šolo. V veselje mi je bilo pripravlanje dramatizacij.

Bil je čas poln izkušenj na obeh jezikovnih področjih. Čez leta sem srečala učenca, ki mi je rekel: – Federica Garcío Lorco sem vzljubil zaradi vas. Poklon, ki je učiteljem še kako potreben, saj sami vemo, da bi vedno mogli še bolje opraviti svoje delo.

BREZ FOTOŠOPOV BODO VSEH NAMERE

Diploma je sovpadala z mamino smrtjo. Stara je bila 51 let. To je bila velika prelomnica v mojem življenju. Naj omenim, da sta oba z atom dobro znala špansko. Ata je imel morda bogatejši besedni zaklad, mami pa boljšo izgovorjavo. Ko je mami umirala, ni več dojemala tega, kar so ji govorili v španščini. Le njen prvotni, slovenski jezik ji je bil domač in razumljiv.

Kmalu po diplomi sem se poročila in pričela z delom v argentinski srednji šoli. V začetku moje poklicne poti v argentinski srednji šoli je bilo pet letnikov. V prvih treh smo poučevali slovnico, v zadnjih dveh pa književnost. V četrtem špansko, v petem pa argentinsko in hispanoameriško.

Prenove v šolstvu so konstanta moje rodne domovine. No, prišlo je do tega, da se je osnovna šola raztegnila do devetega, srednja pa se skrčila na tri leta.

Učiteljice so potrebovale dodatno znanje. Nekatere šole so organizirale tečaje, z blagoslovom ministrstva, da so delile ta znanja in tozadevna potrdila. S kolegicami smo nekaj let predavale učiteljem. Tečaji so bili naporni, udeleženci zahtevni, urnik večerni, toda na koncu smo pridobile kup lepih izkušenj.

Poročila sem se s Slovencem in rodila sta se nama dva otroka, sin Maxi in hči Jasna. Do hčerinega rojstva sem še vedno poučevala v slovenskem srednješolskem tečaju.

Doma smo ohranjali to, kar sva z možem okusila v najinih prvotnih družinah. Govorili, peli in molili smo izključno v slovenščini. Negovali smo prejete dobrine. Poleg jezika tudi običaje. Obhajali smo tudi godove, kar ni običajno v argentinskem svetu.

Marsikdo iz okolice je rekel, da sta otroka revčka, ker ne razumeta španščine. Pa smo jih potolažili z dejstvom, da je bilo z nama prav tako in, da sem sama profesorica španščine.

Otroka sta ob sobotah hodila v slovensko šolo Franceta Prešerna na Slovenski pristavi v Castelarju. Takrat je bil argentinski vrtec že obvezen s petimi leti, če si si hotel zagotoviti mesto za prvi razred. Ko je sin bil na prvem srečanju s psihopedagoginjo, je rekel: "Mami, kako mi bodo vse španske besede lahko šle v glavo?" Čez mesec dni mi je vzgojiteljica z veseljem povedala, da jo Maxi že razume in kmalu se je začel sporazumevati tudi v španščini.

Doma smo imeli vsak dan pol ure časa za ogled kakšnega slovenskega programa, ki so

Z atom, mamo in sestrico Kristino na Slovenski pristavi v Castelarju ob neki prireditvi. Stara približno pet let.

nam ga presneli sorodniki v Sloveniji (npr. Radovedni Taček, Periskop ...) in se potem pogovarjali o tem. Med poletnimi počitnicami pa smo imeli zvezek z nalogami o gledanem, poslušanem in prebranem. Vsak večer smo brali povesti pred spanjem.

Tudi pri nas smo morali občasno popravljati razne jezikovne posebnosti. Sin mi je nekoč rekel: "Mami, useden sem". (Špansko estoy sentado, glagol in deležnik). Namesto pravilnega sedeti=sedim.

Z možem sva bila povabljena, da prevzameva skrb za slovensko stojnico na argentinskem knjižnem sejmu. Tako sva prišla v stik z g. Milanom Matosom in obilico novih knjig. Bila sva tudi posrednika v skupnosti za nabavo knjig in slovarjev pri Mladinski knjigi.

Stvari so zorele in odločili smo se, da se preselimo v Slovenijo, v kraje naših korenin.

Po začetnih prilagajanjih, kjer sem morala podnaslavljati telenovele, pa prevajati, sem prišla v slovenski šolski sistem prek dela v podaljšanem bivanju na osnovni šoli Škofljica. Naslednje leto smo ponudili španščino kot izbirni predmet in začeli s fakultativnim poukom na Gimnaziji Vič. Obe ravnateljici sta me spodbudili, da opravi strokovni izpit. To je bil moj prvi izpit v slovenščini. Študij je bil naporen, a morala sem se ga zavestno in odgovorno lotiti. Potem sem dobila službo za nedoločen čas. Po petindvajsetih letih učenja španščine kot materinščine sem zdaj predajala Slovencem znanje španščine kot tuj jezik. Nepopisno lepa zavest, da zmorem v svojem poklicu združevati obe jezikovni izhodišči in združiti oba svetova, ki sobivata v meni.

NAJ BRAZGOTINE CENIM, SVOJE MEJE

Kljub temu, da menim, da sem dvojezična, se obenem zavedam, da ne obvladam vseh področij v obeh jezikih enako. Slovenščina je zame še vedno poseben jezik, jezik mojih pokojnih staršev, jezik molitve in blagoslova. Španščina pa me je spremljala ves čas mojega formalnega izobraževanja in je bilo v njej lažje najti prostor tudi za bolj ulične izraze. Kljub temu, da smo vsa leta govorili v slovenščini in tudi veliko brali, se zavedam, da je jezik živ in je naš vseboval kar nekaj arhaizmov in nepravilnosti. (Sedaj se nam podobno dogaja z argentinsko španščino.) Naj omenim, da smo v skupnosti skovali besedo ključnik (obesek za ključe) po španskem vzoru (*llave=ključ, llavero=ključnik*). Šele dijakinja me je opozorila, da beseda ne obstaja. Ne morem se pa otresti te napake. Vem, da je pravilno reči: sanjam o nekom, a še vedno mi je ljubše sanjati z nekom, kar smo prevzeli iz španščine. (Tako kdaj sanjam z mamo, ki je že skoraj 40 let pokojna). Bili smo močno povezani na Argentino, na slovensko skupnost v Argentini, in nismo bili prepričani, če bi se lahko v Evropi aklimatizirali. Zavedamo se, da nismo enaki Argentincem in tudi ne Slovencem v Sloveniji. Vedno bo v nas neko hrepenenje po združitvi obeh svetov in ljudi, ki so v njih.

- nadaljuje na 5. stran

gdč. Angelca Klanšek, voditeljica šole v San Justu odkriva sliko Franceta Balantiča. Po njem nosi ime ta slovenski tečaj.

1. Podnaslovi so vzeti iz lastnega soneta: Molitev Nekoč, to vem, bo konec vseh tegob./Takrat boš ti presodil naše delo./razglasil, kdo pobeljen je le grob,/kdo žalil je, ravnal se kot kr-delo./Brez fotošopa bodo vseh namere/in misli v branje vsem. Vsi bomo gôli./V trenutku tem ne bodo šteli gôli./Zveličan bo, kdor ljubil je brez mere./V ljubezni združil celici Si staršev,/mi dal si luč, mi dal si hrepenenje./in dal si možnost mi krivic po-zabe./Popihaj rane in izmij zamere,/prevetri um mi, naj bo kos izzivom,/naj brazgotine cenim, svoje meje.

2. **Nekaj rož:** Tukaj ti pošiljam nekaj rož/iz zdomskega sveta,/na pol suhih, a živobarvnih./Vsadil sem jih v puščavsko zem-ljo/pred mnogimi leti-/semena sem nosil s seboj še od doma./ Najprej je bilo hudó,/presaditev jih je skoraj uničila-/sonca in dežja ni manjkalo - a samota.../Vendar so semena počasi oži-vela in se privadila/in dolgo zatem so se prikazali cvetovi:/lepi, čudežno drugačni - atlantsko slovenski.../Kaj podobnega nisem videl nikjer.

3. Mami je umrla leta 1985. Ata je v pismih sestram in bratu v Slovenijo razmišljal: »Živim ob spominu na svojo ženo Lojzko. Ob njej sem imel 30 let lepega družinskega življenja. Tudi ona je čutila, da sem bil srečen ob njej, saj sem ji večkrat rekel, da bom po njeni zaslugi prišel v nebesa. Pogrešal jo bom do smrti. Bog ve, zakaj je bilo prav, da sva se morala tako zgodaj ločiti. Tolaži me misel, da sva duhovno povezana.«

LJUBEČA ODGOVORNOST DO DANOSTI

- iz 4. strani

ZVELIČAN BO, KDOR LJUBIL JE BREZ MERE

Meni je bilo dano, da sem se rodila slovenskim staršem v Argentini. Do te stvarnosti me veže ljubeča odgovornost. To, da sem atlantsko slovenski cvet, pogojuje moje gledanje in odnos do slovenske in argentinske stvarnosti. Kot slovensko seme, ki je vzklilo pod južnim soncem, imam še vedno vse prvine slovenstva, ki ga je negoval južni vetrič. Je pa obarvano z argentinskostjo, z mojo rodno domovino. V meni se nenehno prepletata obe stvarnosti.

Ljubezen je tista gonilna sila, ki je vodila naše prednike, da so nam postavili skupne slovenske domove, v katerih smo se srečevali in družili. Ljubezen je vodila tiste, ki so organizirali tečaje. Ljubezen vodi tudi današnje rojake, ko iščejo prijeme, ki so skladni z današnjo stvarnostjo, ki so polni duha, ki oživlja mrtve črke. Ljubezen vodi nas vse, ko posredujemo jezik zanamcem in z njim izkušnje, zgodbe prednikov.

Argentinski pesnik Jorge Luis Borges (Bs. As., 1899 - Ženeva, 1986) je napisal:

Nisem te jaz spočel. Ti so te, ki so že mrtvi,/ moj oče, njegov oče in njuni predniki.../

Prihajajo pa, kot kri in mozeg, na ta dan/v prihodnosti, ko si spočet./

Slutim množice njih. Mi smo/in med nami ti in naslednji/otroci, ki bodo spočeti.

*Tudi v teh sem jaz.*⁴

Je danost in ne usoda, da sem hčer slovenskih staršev, rojena v Argentini, da lahko prejemam dobrine in vrednote obeh kultur. Moram in tudi zmorem se odločati, da gojim obe prvini, da poskušam ustvarjati sintezo teh dveh kultur ... Nikakor ne mislim, da je ta sinteza, združevanje različnih prvin v meni lahka naloga, je pa enkratna, nikdar pa dokončna. A oba, tako slovenski kakor argentinski svet sta mi potrebna za polno življenje kakor zrak, požirek vode, nasmeh in prijazna beseda. Včasih se tega bolj zavedam, včasih pa manj. Enkrat na površje stopi nezavedno iz španske kulture, »porteño« (buenosaireški žargon), drugič pa tisto, kar nosi materinščina. Računam v španščini, molim po slovensko, hudujem se v španščini.

Tudi naši starši niso govorili o tem, da naj znamo slovensko zato, da bi kdaj šli v Slovenijo, še manj, da bi se tja preselili. Mami je kdaj omenila, da bi si želela, da bi njena duša šla na

Na knjižnem sejmu v Buenos Airesu pri slovenski stojnici.

poti v raj mimo doma v Sloveniji. (Tako neka-ko piše Janez Kačar⁵, Ljubljana 1933 - Buenos Aires 1968, v eni svojih pesmi) Ko je umrla njena mama, moja stara mama, so ji dali v grob slovensko zemljo iz Čateža. Moja sestra Kristina, ki je pred tremi leti umrla v Sloveniji, je malo pred smrtjo omenila, da jo je vnuk vprašal, v katera nebesa bo šla njena duša, v argentinska ali v slovenska.

V Argentini sem si velikokrat zapisovala v slovenščini celo nekatera predavanja. Ko sem bila nekoč, kmalu po prihodu v Slovenijo, na seminarju Osebni dnevnik p. Silva Šinkovca, me je vprašal, če si zapisujem po špansko. To mi je bil izziv, da sem res začela pisati v španščini, ko govorijo slovensko in obratno.

ZAKLJUČEK

OBA SVETOVA SI LJUBILA, OBA SI V SRCU TI SPOJILA⁶

Sedaj smo v Sloveniji že 21 let. Lepo nam je tukaj. Bili smo deležni dobrote mnogoterih ob prihodu. Slovenija ni več le rojstni kraj naših prednikov, je kraj našega ustvarjanja, družanja, je tudi kraj rojstva vnukov. Zdaj, v Sloveniji, čutim dolžnost, da vnukom posredujem tudi svoj argentinski svet. Pa ne zato, da bi imeli od tega neko korist. Zato, ker sta oba svetova moja in posledično tudi njihova.

Marsikomu od teh, ki so morali zapustiti Slovenijo, je bila Argentina tujina in to ves čas njihovega življenja. Res hudo! Pesnik in mladinski pisatelj Mirko Kunčič (1899, Lesce -1984, Buenos Aires) pravi takole v pesmi Ded pripoveduje : *Polonca, veš, pri nas doma/je vse, je vse drugače,/še kruh je slajši, pa čeprav-/suh krajec za berače*⁷ Poezija Ded se poslavlja pa se zaključi s temi verzi: *Tu sredi pampe žalostne/ naš dedek dotrpel je,/ do zadnjega, do zadnjega/po domu hrepenel je...*⁸ Medtem ko že omenjeni France Papež v pesmi Sporočilo pravi: *Tudi še vedno kaj pišem/in srečen sem, da gojim pampske rože/in gojim atlantski pesek/s podobno ljubeznijo,/kot oblikujem slovensko besedo,/ki jo je zaneslo na konec sveta,/kamor se podaja samo sonce.*⁹

Hvaležna sem Bogu, staršem, bratu, sestra-ma, vsem dobrim učiteljem, vsem, ki so se ne-sebično razdajali, kolegom, prijateljem, možu, otrokoma, vnukom, učencem in dijakom. Za danosti, za življenje, za zgled, za zaupanje, za oporo, za nasvete, za izzive, za rast. Pa tudi, da smem na glas razmišljati o svojih danostih in se spominjati vseh, ki so mi pomagali na poti življenja.

O spominu v Škofjeloškem sonetu filozof Milana Komar (1921, Ljubljana – 2006, Buenos Aires): *Kdor se spominja, vase se povrača,/v sam začetek, v prvo izhodišče,/si skrbno pota sem in tja preišče,/ smeri po igri vetra ne obrača./ ... Spomin in bistrost sta najožja brata.*¹⁰

Naj zaključim z molitvijo zdomskega književnika Karla Mauserja (1918, Bled – 1977, Cleveland):

Ne vem, Gospod,/da bi se ti kdaj zahvalil za spomin/in za milost predstav./ Zdaj premišljudem:/Kako samoten bi bil,/ ko bi se ne mogel vračati v preteklost,/ v otroška leta in v prvo zrelost./In kako brez sanj bi bil,/ ko bi ne mogel gledati dni v bodočnosti./ Morda bodo drugačni, ko postanejo sedanjost,/toda mrtvo čakanje bi ne barvalo upov,/ ki so skriti v zarji vsakega dneva./Zdaj lahko preteklost in bodočnost/ sprelivam, med dlanmi svojih rok/kakor otroci, ki presipajo pesek./ Sreča je v tem in milost.

Miriam Jereb Batagelj,

prof. španskega jezika in književnosti (do lani zaposlena na Gimnaziji Vič, zdaj upokojena) mgbatagelj@gmail.com

VIRI IN LITERATURA

Atxaga, Bernardo. Mi primera lengua, https://www.atxaga.eus/es/testuak-textos/mi-primera-lengua

Ban, Janja in Špelko, Tina. Slovenska jezikovna skupnost v Argentini. (V: Jezik in slovstvo št.51, Ljubljana, 2006)

Batagelj, Gregor. Svoj jezik smo dolžni spoštovati. E- zbornik 5. MK DKPS, 2023

Borges, Jorge Luis. Obra poética, Emecé, Buenos Aires, 1972

Brecelj, Marija. To drevo je na tujem zraslo. Rai slovenski program, 2003

Debeljak, Tine in Papež, France. (ur.) Antologija slovenskega zdomskega pesništva. Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires, 1980

Debeljak, Tine ml., Debevec, Tomaž, Jereb, Miriam (ur.). Srebrni jubilej srednješolcev ob Srebrni reki. SŠT ravn. Marka Bajuka, Buenos Aires, 1985

Jereb, Janez. Vzeli so mi mladost. (V: Zbornik Svobodne Slovenije, Buenos Aires, 1965)

Jereb, Miriam. Naša slovenska narodna zvest. (V: Almanah SŠT ravn. Marka Bajuka Mladi smo, Buenos Aires, 1973)

Kačar, Janez. Ne čakaj pomladi. Buenos Aires, Mladinska vez, 1968

Kermauner, Taras. Slovenski čudež v Argentini, Slovenska kulturna akcija, Ljubljana, 1992

Mauser, Karel. Zemlja sem in večnost. Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires, 1978 Markič, Jasmina. El esloveno y el español, ¿lenguas en contacto? Centro virtual Cervantes, Madrid, 2002.

Papež, France. Atlantska Slovenija, Buenos Aires, 1994

Papež, France. Dva svetova. SKA, Buenos Aires, 1985.

Žigon, Zvone. Funkcionalni bilingvizem in Slovenci v Argentini in Urugvaju. (V: Dve domovini, št. 7, 1996)

Polonca ti, Polončica / si solzo z lic obriši, / na križ nagrobni c tih spomin/ takóle mi zapiši:/ Tu sredi pampe žalostne/ naš dedek dotrpel je,/ do zadnjega, do zadnjega/ po domu hrepenel je...

9. **SPOROČILO** Predragi! / Še vedno sem v svojem domu,/ na robu velikega morja,/ v malem raju,/ sredi smeha svojih -/ potopljen v zdomski Atlantidi. / Tudi še vedno kaj pišem/ in srečen sem, da gojim pampske rože/ in oblikujem atlantski pesek/ s podobno ljubeznijo,/ kot oblikujem slovensko besedo, / ki jo je zaneslo na konec sveta, / kamor se podaja samo sonce.

10. **ŠKOFJELOŠKI SONET** Kdor se spominja, vase se povrača,/ v sam začetek, v prvo izhodišče,/ si skrbno pota sem in tja preišče,/ smeri po igri vetra ne obrača./ Pokaj in sprva sta njegova plača,/ v globini lastni najde zatočišče,/ je slep za videz, za zunanje blišče,/ požene korenine v tla domača./ spomin je znak notranjega življenja,/ zahteven je do sebe, zvest resnici,/ je stroga mera in zalet hotenja./ Je nepremičen kakor mestna vrata,/ je hiter kakor duh, podoben ptici./ spomin in bistrost sta najožja brata.

+ PAPEŽ FRANČIŠEK

Na uboge ne pozabi – mu je šepnil sobrat, ko so pred 12 leti odhajali iz Sikstinske kapele kardinali volivci po uspešnem zaključku konklava. Z njimi no-voizvoljeni papež Frančišek.

Namen je ohranil v svojem programu in ga ure-sničeval v vsem svojem pontifikatu. Vztrajno je opozarjal na stisko ljudi na vseh koncih sveta, kjer se je razbohotilo nasilje in uničevalo družine in cele skupnosti. Neutrudno je pozival politike, državnike in gospodarstvenike, da je treba imeti pred očmi tudi vse tiste ljudi, ki so ob vsem velikem ekonom-skem napredku ostali ob robu široke ceste, po ka-teri se je prevažalo bogastvo in blaginja. Lačni in žejni in brez denarja, brez zavetja doma in strehe nad glavo so prisiljeni iskati zunaj svoje domovine človeka vredno življenje v miru.

Občudoval je stvarstvo kot Božji dar, ki ga seda-nja generacija ne sme izropati v samoljubni do-bičkaželjnosti, ampak ga mora ohranjati v njegovi naravni danosti. Bogastvo narave in sadovi iz nje zadostujejo preko potreb časa, in to je treba oh-ranjati za prihodnje rodove. V okrožnici Laudato si ni podpiral politične okoljske propagande, pač pa osebno zvest odgovornosti vseh prebivalcev na-šega planeta do stvarstva. Bogastvo in lepota na-rave je dana vsem rodovom, ne le nam. Hvalnica naravi svetega Frančiška Asiškega je pravi pogled na stvarstvo in odnos do njega.

Prepričljivo je živel in nevsiljivo kazal veselje evangelija posebej v neposrednem stiku z ljudmi, romarji, bolniki, otroki ... Nikdar ga nismo videli za-zrtega v bolečino človeka in človeštva brez prepri-čljivega zaupanja, da Bog ve za križe in težave ljudi in jih ne pušča brez pomoči in opore. Bil je prijazen in spodbuden obraz Cerkev, obliž na prizkušnje današnjega človeka in družbe. Zato je tako iskren-o doživljal osebni stik z ljudmi. Blagoslavljal je in z dobrohotnim in hrepenačim pogledom objemal vse, ki jih ni mogel doseči z roko.

Razglasitev in obhajanje svetega leta je bila krona njegovega pontifikata. Blagoslovljen čas za Cerkev in ves svet. Krščanstvo prinaša zdravilen obliž na rane sveta, zato imamo kristjani svetoletno priložnost preнове za poglobitev osebne vere v Jezusa Kristusa.

Papež Frančišek je odgovorno sledil tem načelom in po svojem prepričanju do konca z vsemi močmi uresničeval program, ki ga je imel Bog z njim. Kazal je prijazen in vesel obraz vere v ljudomilega Očeta v nebesih. Tako so ga razumeli verniki in neverniki sedanjega časa in mu priznavali, da jih je njegova življenjska drža vodila k večni Resnici, k Bogu.

Bolezen ga ni strla ne užalostila. Malo je govoril o njej. Ohranil je veder pogled na življenje do zadnje-ga trenutka. Zadnja beseda je bila zahvala pomoč-niku, ki mu je omogočil zadnji večer življenja na trg pred cerkvijo sv. Petra, da je osebno pozdravil mno-žico, ki je bila zbrana v molitvi za njegovo ozdravi-tev. Vrnil se je hvaležen in okrepljen v razdajanju do konca za miren odhod v tihoti noči ... Svet je stopil v jutro novega dne in sprejel vest o njegovem od-hodu k Očetu v večno svetlobo jutra nebeške slave.

Kard. Prevost pove: »Presenetilo me je dejstvo, da me je papež Frančišek prosil, naj sprejemem to poslanstvo. Del dikasterija sem bil že nekaj let in ko mi je povedal, da razmišlja o tej možnosti, sem mu rekel: Veste, da sem v Peruju zelo srečen. Ne glede na to, ali se odločite, da me imenujete ali da me pustite tam, kjer sem, bom srečen; če pa me prosite, naj prevzamem novo vlogo v Cerkvi, bom sprejel. In to zaradi moje zaobljube poslušnosti. Takrat mi je papež Frančišek rekel: Molite, da se dobro odločim.«

Ostalo je znano ... »V čast mi je prejeti ta mandat, a iskreno povedano, težko mi je bilo zapustiti Chi-clayo po toliko letih. Več kot 20 let sem bil v Peruju, in bil srečen v tem, kar sem počel. Torej, zdaj sem spet v Rimu, mestu, ki ga zelo dobro poznam. Vsak dan si rečem: Gospod, vse to je v tvojih rokah. Daj mi milost, ki jo potrebujem, da to nalogo uspešno pripeljem do konca.«

Janez Pucelj

Naša luč, junij 2025

KOLEDAR

24. maja

Praznik Marije Pomagaj v Slovenski hiši

25. maja

Žegnanje v Slovenski hiši

30. maja

Občni zbor društva Zedinjenja Slovenija

1. junija

Spominska proslava v Slovenski hiši

14. junija

Poslovilni večer RAST 54

SPOMINSKA PROSLAVA

v čast žrtvam vojne in komunistične revolucije na Slovenskem

Nedelja, 8. junija 2025

HLADNIKOV DOM

Mons. J. Hladnik 3970

(1826) Remedios de Escalada

ob 9. uri v cerkvi Marije

Kraljice sveta maša za vse

slovenske žrtve vojne in

komunistične revolucije na

Slovenskem.

ob 10. uri v Hladnikovem domu:

• Pred spomenikom poklon

in molitev.

• V dvorani akademija:

»POČASTIMO JIH S SPOMINOM«

PRIZOR: »ROMAR«

VIDEO PROJEKCIJA: »GOZD«

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

SONCE

28. maja obeležujemo svetovni dan Sonca - zvezde, ki je našemu planetu najbližje in brez katere na Zemlji ne bi bilo življenja.

Sonce je od nas oddaljeno 150 milijonov kilometrov, v središču ima okoli 15 milijonov stopinj Celzija, na površini pa temperatura dosega 5.500 stopinj. Znanstveniki pravijo, da je nastalo pred 4,5 milijardami let in bo sijalo še 5 milijard let.

Sonce nam nudi življenje in toplino, ima pa za nas tudi mnogo pozitivnih učinkov za dušo: izboljša naše razpoloženje in povečuje človeško veselje.

Kako lepo poezijo je o Soncu in človeku napisal slovenski pesnik Tone Pavček:

Na svetu si, da gledaš sonce,
na svetu si, da greš za soncem,
na svetu si, da sam si sonce

in da s sveta odganjaš - sence.

Sonce sije tudi v številnih pregovorih:

- V slogi bo svet takrat, ko se bo hodila muha na sonce gret s pajkom. (slovenski pregovor)
- Celó sonce se stara. (burmanski pregovor)
- Sonce vzhaja in zahaja dobrim in zlim. (slovenski pregovor)
- Vino je sonce v steklenici. (francoski pregovor)
- Senca je pogosto podobna prijatelju: izgi-ne, kakor hitro neha nate sijati sonce. (češki pregovor)
- Sreča je kakor sonce: ko je najlepša, zatone. (slovenski pregovor)
- Sonce je staro, toda toplo. (hrvaški pregovor)

- Kamor pride sonce, ne pride zdravnik. (italijanski pregovor)
- Kadar vzhaja sonce, zvezde ugašajo. (slovenski pregovor)
- Mož je sonce, žena mesec; mož vlada podnevi, žena ponoči. (nemški pregovor)
- Sonce sveti vsem. (latinski pregovor)
- Obrni obraz k soncu in sence bodo padale za teboj. (maorski pregovor)
- Tudi če petelin ne zapoje, sonce vzide. (slovenski pregovor)
- Za vsakim dežjem posije sonce. (angleški pregovor)
- Naj mesec še tako lepo sveti, ni sonce. (ruski pregovor)
- Ne sije sonce tako lepo kot materino oko. (slovenski pregovor)

Pripravil: Jože Jan

24. maj

Praznik Marije Pomagaj

19. uri - Mladinska sv. maša

nato predavanje delovanja misijonske skupine

Slovenska hiša

Spominska proslava

Nedelja, 1. junija 2025, ob 10. uri

Sv. maša za vse slovenske žrtve vojne in revolucije v cerkvi Marije Pomagaj.

Poklon in molitev pred spomenikom.

V dvorani škofa Rožmana, spominski govor in akademija v izvedbi članov Slovenskega doma Carapachay.

“Jaz srečen sem, da smel sem biti vsejano zrno”

- ZORKO SIMČIČ

Slovenska hiša - Ramón L. Falcón 4158

Svobodno Slovenijo podpirajo

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

SL*AR
CÁMARA DE COMERCIO
ESLOVENO ARGENTINA

BAJDA s.r.l.